MELİH CEVDET ANDAY

tanıdık dünya

Resimler: ABİDİN DİNO

MELİH CEVDET ANDAY TANIDIK DÜNYA

ADAM

ANDAY

tanıdık dünya

Resimler: ABİDİN DİNO

Melih Cevdet Anday

•

Tanıdık Dünya



©
Bu kitabın bütün hakları
ADAM YAYINCILIK A.Ş.'nindir.

Birinci Basım Haziran 1984

182.03.036.368.209

Melih Cevdet Anday

•

Tanıdık Dünya

Şiir

Resimler: Abidin Dino

ADAM

Yaprak sabahın ucunda
Toprağa inen arı
Bunca değişme, sayısızlık,
Bunca ölüm ağacı.

DEĞİŞTİRMELER

1

Dönebilir miydik soluk güllerle,
Nemli göklerindeyken mevsim,
Adanacak gün yitiverdi böyle.

Yolda arpalar gibi döküldükçe,
Tartıya kalmaz sözcüklerim,
Dönebilir miydik soluk güllerle!

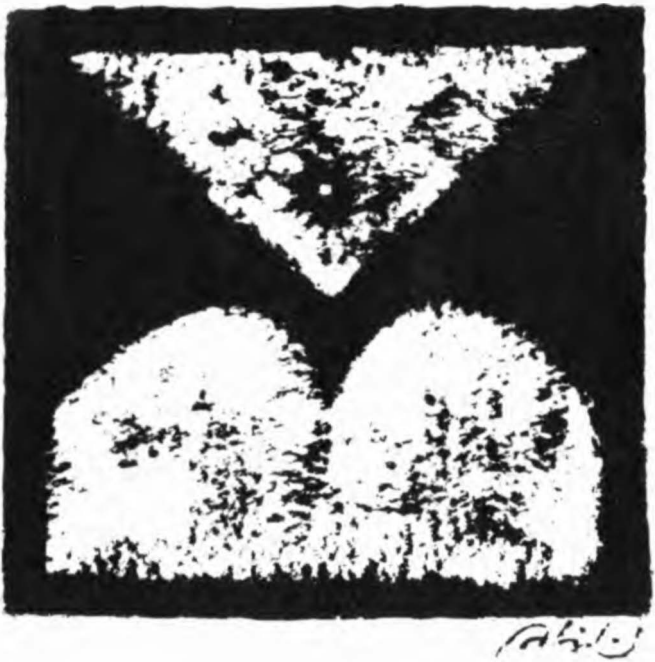
Ayrık gibi sürer geçmiş gelende,
Ben yağmurun kum saatiyim,
Adanacak gün yitiverdi böyle.

Testide şarap köpürürcesine,
Arınacak nem kaldı benim,
Dönebilir miydik soluk güllerle!

Nice göğün düşüp öldüğü yerde,
Taşın ilkçağıdır yüreğim,
Adanacak gün yitiverdi böyle.

Çıtırtılarla bölünüyor gece,
Kuru böcekten bir değişim,
Dönebilir miydik yaban güllerle!

Adanacak gün yitiverdi böyle.



2

Toprağın ne güzel güniydi!
Bir el gibi ibrişim sepetinde,
Sabrımızın büyülediği.

Yaşlı rüzgârların değdiği
Buzul sonu taşlardan belleğinde
Toprağın ne güzel güniydi!

Uzağa dalmış bir tay gibi
Yüreği titreten kokulu öğle,
Sabrımızın büyülediği.

Göğün camı gibi eğreti,
Salınmış arıların gelgitine,
Toprağın ne güzel güniydi!

Sessizliğin sahipsiz kenti,
Yalnızlık da yitiveriyor, düş de,
Sabrımızın büyülediği.

Kuşların telaşından belli,
Geç kaldık, ay yaprakları içinde,
Toprağın en güzel güniydi.

Gecemizin büyülediği.



3

Hep öğle vaktiydi, bezdim ölümden,
Ekimde sokak boyanırmış,
Sabahleyin tüten çayın renginden.

Kırlangıç sana bakardı, baksana,
Gök de şarap gibi ağırmış,
Melekler tortullanır sarnıcında.

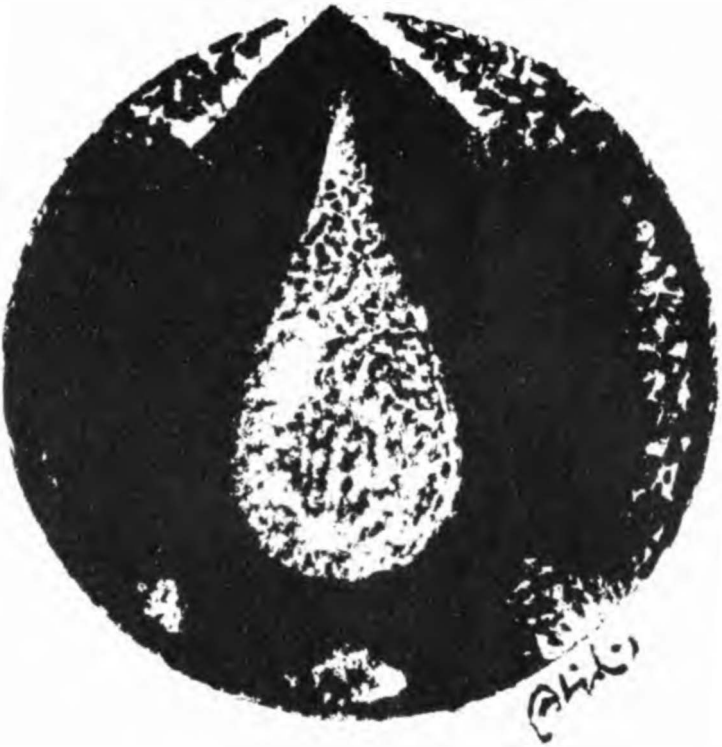
Uyanma saatinin tırtılıydı,
Mevsimler yalvaçsız kalırmış,
Tapınaklar gibi lodosa karşı.

Konuşurdu kapıda çalgıcılar,
Bellek unutup aralanırmış,
Yağarken gözlerimiz önünde kar.

Havalanır aydan kuş sürüleri,
Soyağacı aya varırmış,
Tiz çekirgelerin çığlığı gibi.

Rüzgârlar beni bekliyor, kalamam,
Yüzyıl tunç rengini alırmış,
Sarıasma kuşunu unutmazsam.

Unutmayı bir hatırlasam!



4

Konuğumuz kalmadı, güne doğru
Buğulu ırmak sularının
Mora boyanması gibi bir şey bu.

Pencerede öğlenin ayak sesi,
Yanına hiçbir şey almadın,
Portakal bahçesinde yıldız gibi.

Bulgurumuz kalmadı, zenginiz de,
En yeni sözcüğü ağacın,
Yeniden öğreneceğimiz dilde.

İkindiyi bilirsin, boş sarnıcı,
Çınlama gibi tek kaldığın,
Unutulmuş dalgınlığın uğrağı.

Bunluğumuz kalmadı, rüzgârlarla
Dolaştık durduk sormaksızın,
Karanlık içinde karanlıklara.

Ve sessizliğin içinde sessizliği
Denedin, hem uzak, hem yakın,
Sessizlik daha sessizdir şimdi.

Belleğimizin tek bildiği.

5

Anıdan başka nesi olur ki tanrının,
Düşlemişti bir dünya düşünmeği,
Özyaşam öyküsüyle karıştırmaksızın

Kaçardı coşkun sabah yemişleri gibi,
Kedilerin ürküttüğü yıldızlar,
Nic'oldu, ayışığından ne kalmıştır ki!

Yazgı çoğuldur, hep izdüşüm olur çıkar,
Gün başlıyordu söylenler içinde,
Belleğimin avunusuz göğü ağar.

Nedenini bilmiyorum, yoktu belki de,
Çıplak ayak gibiydi alışkanlık,
Uyuyan kırlangıç gibi, uyanan öğle.

O kadar şey vardı ki oysa, bakamadık,
Dünya gözüyle, neresi burası,
Sağduyunun anlamı gibi karanlık.

Benzetmişler mi, bulmuşlar mı ki bunları,
Duyularım yoktu ki algılayım,
Vazgeçtim, eğreti öngörümün kalkanı.

Kapıları açıp kaparken varım.



6

Deniz kızlarını beklerken,
Güneş yağmuru başladı denizde,
Akkor sanrıların töreni.

Nedir anlığımızdan geçen,
Sayıları da bilmem, nesneyi de,
Kokuların ayak sesleri.

Tanıdık bu dünya bir yerden,
Gözlerimi açıp kaparken mi ne,
Aklıma bir şey gelmişken mi!

Evcilleşmiş gün, suçlusun sen,
Bu yürümeyen öğlenin yedeğe
Aldığı usavurma gibi.

Deniz kızlarını beklerken,
İşte, tözün simgesi başlar gene,
Bir söz uçarılığındaki.

Nar gibi ikiye bölünen
Ruh eğer sürekli bakışık ise,
Yiter tanrıların töreni.

Yiteriz olduğumuz yerde.



7

Denizle karayı yanyana bulduk
Kuş sesi gibiydi tamayın komşuluğu
İğde kokarak dökülmesi yıldızların,

Sonra yağmurlar başladı ve soğuk
Taşlar topladık ama çekülümüz yoktu
Çatıyı kurmaya, yıkılmış bir duvarın

Dibinde üşüyerek çoluk çocuk
Sanki düşsel ayçiçeğinin varoluşu
Gibi dünyaya varacak güneşe yakın

Her şey bildiğinceydi, bir suskunluk
Ve acı çekmenin bilinmedik uğuru
Bildik bir totem gibi göğsünde sabahın

Diker karşımıza gözleri oyuk
Ve ayakları delinmiş Oidipus'u
Her akşam aynı töreni başka bir avın.

Çünkü doğada suç yoktur ve ufuk
Yalnızca ulu insan için kan kokusu
İle bulanır peşin verilmiş cezanın.

Çalışmanın tapınağına gir ve arın.



8

Bir balığın gözetlediği dünya
Resim gibi akılda kalan
Ağırbaşlı göğün altında,

Unutuşun kıyılarını gördük
Tok umarsızlığı paylaşan
Ağıtlar gibi bölük pörçük.

Yelden ağırlıksız kelebeklerle
Bir ermiş gibi kanatlanan
Tüm beklentilerim nerdeyse,

Kavak yaprağınca yalazlanarak
Göz sessizliğinde uzaktan
Yüreğin zamanı doğacak,

Ve sonra yaz öğlesi yaprağının
Kutsal rüzgârları taşıyan
Övünüsüz sabrına yakın,

Benim sözcüklerim, kulaklarında
Böcek sesleri ile ağan
Bilinmeyenin doruğuna.

O mudur, ben miyim konuşan.



9

Kan kardeşim değildir yazgı
Kömürsüz şafakları aşındırdım
Koyu kan rengindeki yazgı.

Gördüm acılığın tamaylarını
Saklanmış defneydi umarsızlığım
Kan kardeşim değildir yazgı.

Esrik yüreğin adımları
Sulara çarpan bir geceydi kanım
Koyu kan rengindeki yazgı.

Buldum giderayak tarlayı
Savrulmuş arpam, yulafım, buğdayım
Kan kardeşim değildir yazgı.

Sabahın uyandırmadığı
Gökteki fitilli lambayı kıstım
Koyu kan rengindeki yazgı.

Geçtim yürüyerek azmağı
Karanlığı elimle yoklayayım
Kan kardeşim değildir yazgı.

Bulayım kendi ışığımı.

Karacaoğlan'ın Bir Şiiri Üzerine ÇEŞİTLEMELER

I

Atımla yola çıkıyoruz seherde
Sabah, büyük bir kuş uyanıyor,
Ağırlaşmış ay gibi susuyorum,
Yaşı bilinmeyen yağmur önümde,
Bin yıl ötedeki ufak çiçekler.
Dün gece, dün gece gördüm düşümde
Kömür gözlümdcn ayrı düşmüşüm

Sevdamın avucunu bastırıyorum geceye
Yağıyor dağlara kar benim için
Güz ağaçları ile karıştırıyorum sisleri
Beni yola bırakan ırmağa dönüp bakıyorum
Uzaklıkların sınanmış bıçağı
Bir şey demek gelmiyor içimden
Kanımın buğdayını savuruyorum.
Atımla, atımla yola çıktım seherde
Lale sümbüller içinde hüma kuşları ötüyor.
Avcılar yolu tutmuşlar dağlara erken erken.
Dar sokaklardan geçiyorlar.
Sağlarına sollarına gümüşlü hamayıl asmışlar
Al atlarının.
Mücevherli tüfekler asmışlar omuzlarına.
Yeterince şarapları var günbatımı için
İnsan gibi bakan kartalları gördüklerinde.



II

Kısmetse bu akşam Eğrikol'da yatarız,
Yürümeyen geleceği üzüntümün,
Uzaklara kar gibi yağıyor bilmediğim yıllar.
Saklanmış sabahın akpak anısı.
Bir kuyu görmüştüm orda, ağzı kapalı,
Geçmişin fazlalığını sınadı yüreğim,
Güzeller suyundan içip kanarmış.

Dizimde derman kalmamıştı, çöktüm oturdum,
Ağzı kapalı kuyuya baktım, akşamın başkenti,
Konuşmaya başlamamış bir buzağı gibi,
Yazmalar gibi alaca bulaca baktım,
Bir söğüt, bir söğüt de baktı benimle,
Kuşların arasında dal konuşuyordu.
Kırılmamış taş gibiydi gün,
Karanlık toprağı karıştırıyordu,
Gizdi soyluluk veren yaşama.
Hiç güzel sevmedik mi yalan dünyada.
Gelinin ibrişimdi saçı, sustum kaldım,
Yatmadı benimle unutmam, ay toprağa değiyordu,
Üstüne dört libas giymişti
Bir kara, bir yeşil, bir al, bir beyaz,
Göğsünde dört nişan gördüm
Bir elma, bir ayva, bir nar, bir kiraz,
Cerenlerin yolundan koştu gitti.



III

Iraktır derler Kefendiz'in yolunu,
Yaşlanmış bir yağmur gibi kararıyorum,
Kısmetse bu gece Kefendiz'de yatarız
Akşam, uyardığım yolların kutsallığı,
Doğunun sütündeki haşhaş, amansız ot.
Al benekli keten giyer kızları,
Kar gibi parlaşırlar çiçeklerin sessizliğinde

Filiz veren söğütlerin yanında türkü söylerler,
Sevdamın şamdanı yanar gözlerinin ucunda,
Bakışımın iki avucunda yunar kederim.
Al yeşil konakları var, al çuhalı
Yiğitler iner ufacık meşeli yollara,
Uçar beyaz kazlar, gergin kumrular konar
İnci mercandan dallara,
Mevsimidir büyüyen taşın, arada bir öten
Badem ağacının, büyülerle uyutulmuş toprakta.
Ah elin ve gökyüzünün çaresizliği...
Çok çekti gönlüm, gönlüm, ayrılıktan küçük bir kuş,
Uzaklıkların kırağı düşmüş camı,
Sevdaya düşen yorulmaz derler.
Yedi türlü çiçek vardı başında
Dökmüş ince bele tel karmakarış.
Akşamdan soyunup girdim koynuna
Seher yıldızını gördüm, ülkeri gördüm.
Garipçe garipçe öten ibibik uyandırdı beni
Tekir'e gidecektim, ağır yağmurla yanyana,
Suyu dalgalı köprüden geçip.

IV

Gençliğimin karını serpiyorum ocağa,
Atımla Kırım'ı aştıktan sonra
Boynuna bırakırım dizgini düşsün,
Aksu'yun köprüsünü geçerim konuşkan bir arı ile,
Yağmur yağarken hendeğe, soyluluk getiren tan,
Şebboyların içinde saçını tarar havai sabah,
Ulu kuşlar semah kurar yukarda,

Orman ve cırcırla büyümüş çılgınlık.
Güneşin kara dikenleri bölüyor yorgunluğumu,
Akarsuyun tüyleri birikmiş sesini incelten acıma,
Kuş sürüleriyle türkü çağrıyor yaşamın egemen otu.
Kısmetimiz varsa bu gece Maraş'ta yatarız,
Bir han gördüm üç yüz altmış kapılı,
Kimini açtık, kimini ördük, çekik kaşlı yıldız,
Altın kafeslerde öter bülbülleri düşümdeki zamandan,
Tazıları gökboncukludur, seslenelim diye gök,
Yeşil ördek yayılmıştır çemenin şaşkın seline.
Bir buğday benizli, zülfü dolaşık
Gitme kal dedi, oyaladı beni ateşböceği evinde,
Perdelerin çiçeklerini topluyordu elma ağacı,
Saçındaki gülü koparmıştı bahçe.
Şarabı çam testilerden içtikti, dokunulmamış gün,
Toros'tan göç ediyor gibi,
Sonra batı rüzgârı girdi uykumuza,
Güvercinler girdi, kuğu kuşları, turnalar,
Uyuyup uykuya kanamaz oldum,
Uyandım ağladım,
Sarhoştum daha.



V

Maraş'tan ötesi uzak bir yoldur
Tatar deresinde dizgini bırakacaksın,
Leylekten büyük taraklı kuş, kızıl renkli göçmen,
Sessiz kargalar, başı yelpazeli çavuşkuşu
Ve hışırtıların bekleyişi, geleceği olmayan karanlıkta.
Çiçek açar sonra kar, ayrılığa eklenmiş kar,
Yolu ikiye böler yüreğin acısı, kederin çocukluğu,

İkiye böler yağmuru geceyle yanyana,
Ağaç dolaşır durur yolunu şaşırmış ormanda,
Mevsimidir ayışığındaki taşın, titreyen uzaklığın.
O zaman kanatsız uçan sabahın ardından gideriz,
Yüreğimizle uyandırırız güneşi, kanını döksün.
Öğle namazını Göksun'da kılarız, sisle birlikte,
Bu gece Göksun'da yatalım atım.
Ordan zurnalarla yola çıkılır
Başını döndürüp baktığında, taşkınlığımızın yüreği,
Evlerin tepesi keyifsizlik gibi yeşildir,
Üzüntü kokar başını önüne eğmiş çeşme
Mor damarlı Ceyhun mermerinden.
Herkes bildiği dilde okur duasını.
Dem sürerdim on beşinde bir kızla,
Susmuş kar gibi sürdü gitti anısı.
Bana derler gam yükünü sen götür,
Güz ağacının ve günlerin siyah zeytini
Susuzluğu çeşmenin ve köpeğin,
Irmağın ekmeğindeki çıplak taş,
Bırakılmış bir çağın geçmişteki sesi.
Uyurken yüreğimizi düzeltemeyiz,
Bir bahçe diktim de meyve yitirdim
Vatan tutup bu yerlerde durulmaz.



VI

Elbistan ovasını övmeyen yoktur
Gün gibi açmış kollarını rüzgâra, süzme ceylan,
Yaz getirir ılık ılık havasını tanıdığım zamanın
Yıkanmış asma üzümündeki bülbül gibi
Mor sümbülleri sallar duraklayan sabah,
Yüreğimin yalanını alan bilmediğim sevinç.
Ve ayva dalında eğlenir bir süre

Kanat çırpan turna, tanın beyarısı,
İsmail beyin soğuk sulu yaylasını bilirim,
Şarap kokar selvilere sarılmış gül dalı
Dört adam boyu, sislere dolanmış, yukarda.
Sonra bakarsın ağırbaşlı havuzda titriyor
Mor bulutlar gibi, kuşların aldandığı.
Büyüme zamanıdır gençliğini bilmeyen karıncanın,
Ağustos böceği gibi öter güneş, insan kalan put,
Özgürlüğümün bağıran çiçeği, saygın,
Ot akarsuyun kulağına fısıldar
Toprağa inmiş yüreğimizin çiçek doruklarını.
Koca Binboğa'da şahin yuvasını görürüz
Göz kamaştırır çiçekleri sabahleyin
Rüzgârı yüreğe çarpan çan sesi gibi.
Ayışığında ejderler iner yıldızlı gözlerle
Koyaklara, binlerce çiçeğin oynadığı...
Gece, gece Binboğa'da yatalım atım.



VII

Öğrek'te dokuturum atımın çulunu,
Nalını som gümüşten döktürürüm,
Önü al önlüklü, yüzü peçeli sevgiliyi görürüm,
Öpülecek kokulacak çağıdır şimdi,
Vaktinde derilmeyen tomurcuk gül yaprak olur.
Kazdı durdu bahçemizi bunca yıl acı,
Umutsuzluğumuz insan kalmak içindi,

Bir dal gibi, geleceği olmayan bilinmez için,
İnsan anlamadığını doldurur boşluğa saygı ile.
Öğrek'te iniş seli düz ovayı bürümüştür
Kuşları daha da kalabalık görünür
Daha kalabalık eşiksiz akşamın loşluğunda.
Taşıdığım ağırlığın tek parça gölü hüzün.
Akşam bitmeden gizi bilinmez gece başlar
Gece bitmeden gün, yoldadırlar hep,
Yürür giderler ummadıkları yerlere.
Kapılarını bulamayan arılar gibi dolaştım,
Sapkınlığında geleceği beklemeyen ölümün,
Ne olduğunu bilmeyen bir sazlık gibiydim,
Kış yeşilini sınadım kaç kez yüreğimde.
Nerdeee benim gençliğim
Al yeşil hırkalar giyerdim
Çengi çalgıya gümüş para atardım...
Atım bu gece Öğrek'te yatalım.



VIII

Üç derdim var birbirinden seçilmez
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm,
Daracık daracık bir yerim de yok.
Akşam geçiyor yaban arısını iterek,
Yüreğimin toprak yığını kuşlarla hafifliyor,
Acı, sıcak çorbasını arıyor tenceremde,
Ağlayayım diye bir cam,

Camın mendiline silinen yağmur,
Bu ılık yaz yağmuru yeşertir yüreği
Yapraktan önce kız memelerine değer.
Yüzümüzü yıkadığımız akşamın esintisinde
Rüzgârın kederli arabası oyalar bizi,
Pencerenin lambasını söndürmüştür batan güneş,
Sel gibi kurumuştur gün, geceye yürüyen dal,
Varırız atım, tokmağını çalarız
Ayışığında kuzulu kapının, sisle yanyana.
Selvi yuvarlayıp durur yıldızları tıngır mıngır,
Ayın kınalı elleri sevgilimin yüzüne değer.
Konuşan kuşlar götürürüz ona saydam gagalı,
Görülmedik yemekler, Fizan tarakları,
İpek mahreme, çift yanlı fildişi ayna...
Atım sende küheylanlık varsa
Gece yâr koynunda yatarız atım.





IX

Ayrılık acı
Mektubu okuyamıyorum
Gün mü, gece mi belli değil
Gelmeyeceğini yazmış olmalı.



X

Sevgilim beni bu bahçeye getirmişti
Yağmurlar yağmış, rüzgârlar esmişti
Şarap içmiştik yanyana
Küpeler kulakta mum gibi yanar.



XI

Kuşlar seslerini bulmak için
Bahçelere koşuyorlar
O kadar yer gördüm ki
İçim sızlıyor unuttukça



XII

Pervaneyi öptü sevdi
Yanık bir türkü söyletti ona
Bense akşamın koca denizine doğru
İndim, yüreğim yanık.

SU AKAR ÇAĞLAMADAN

TANYERİNİN ÇİFTLİĞİ

Kovanından arı çıktı
Masmavi atlas üstünde altın tas,
Özgürlüğün için bu acı.

Kovanından arı çıktı
Karanlık ayla yanyana bir elmas
Dolandı hanyayı konyayı.

Kovanından arı çıktı
Sapsarı çıktı.

HARMANA GİDEN BÖCEK

Sarp kaya yüzünde sarı saman savrulur,
İşte, insan olmak şuracıkta,
Gökyüzü ile durüvermek.

Mavi tarla üstünde ak güvercin yürür,
İşte, varlık ve anlam yanyana,
Yıpranmamış denizde dernek.

Güneş çiçeği kokluyordu,
Gün martı ile uçuyordu.

BOŞLUĞUN GEÇMESİ EVİN ÜSTÜNDEN

Mavi yeşim taşından kubbe,
Tavşan ne diye bizden kaçıyor
Güneşe çıkıyor ölümler lamba ile?

Tükenmiş geleceğin fazlalığı,
Gidiyoruz nasılsak öyle,
Çözmeden yüreğin gizini.

Belki hiçbir şey değişmedi,
Düş de, gerçek de.

DARDIR YAŞAM

Güneş oturmuş ağacın dibinde
Gün bitmek bilmiyordu
Öğlenin yıkanmış eşiği.

Derken bir yağmur yağdı ki
Ölmüşüm çiçek şamdanları içinde
Sular akşamın ayağına düştü.

Uykuda büyülerin yaz fıçıları,
Göğsünün kokusunu elliyorum.

DÜŞÜMDEKİ ZAMANIN KORULUĞU

Kuşların neşeli uykusu
Yaprağın batısından da aydınlık
Uykularda güneş kanamaz.

Çiçeklerin sessizliğinde uyunmaz
İnsanoğlu ışığı andırır
Tanrının gözündedir dili.

Bundandır ölümlerin sessizliği
Arada bir susan kış toprağı.

AĞACA ÇIKAN KIŞ

Yel geçiyor taşın içinden
Yaprağın yıkılışını vınlayan böcek
Gene de çakıp duruyor fener.

Yönünü yitirmiş kış çanı
Dört kayık saldım Mısır hurmasına
Tütsümdür benim bu acı.

Tanıdığım karanlığın egemen otu
Boşluğu çamla doğrultan ölüm.



İÇİNDEKİLER

Değiştirmeler
1 11
2 15
3 19
4 23
5 27
6 31
7 35
8 39
9 43

Karacaoğlan'ın Bir Şiiri Üzerine Çeşitlemeler
I 47
II 51
III 55
IV 59
V 63
VI 67
VII 71
VIII 75
IX 79
X 80
XI 81
XII 82

Tanyerinin Çiftliği 85
Harmana Giden Böcek 86
Boşluğun Geçmesi Evin Üstünden 87
Dardır Yaşam 88
Düşümdeki Zamanın Koruluğu 89
Ağaca Çıkan Kış 90

MELİH CEVDET ANDAY

tanıdık dünya

şiir

"Şiirin de, öteki uğraşlar gibi, kendine özgü bir öğrenimi, bir uzmanlığı olması gerekli gibi görünüyor, oysa böyle bir öğrenim yoktur. Burada 'uzmanlık' sözcüğünün durumu da sanırım epey değişikliğe uğrar, çünkü yıkıcı ozanlar belli bir uzmanlığı kaldırır, yerine bir başkasını koyarlar, şiir de böylece sürüp gider. Şiirin nasıl ortaya çıktığı belli değildir, sonradan kurulmuş olan şiir öğretimi ise ozan yetiştirmez, öğrenimi bulunmayan bu sanatı öğretenleri yetiştirir. Şiirin bilgisi başka, ozanın bilgili olması başkadır. Auden, ozanın bilmesi gereken şeyleri sıralamıştı bir konuşmasında, tavukçuluktan gökbilime değin her konu vardı listesinde. Homeros'un bildiklerine şaşmamak elde değildir. Ama şiir gene de bilgiden doğmaz. Bilim adamı, bildiklerinden başka bir bilgi çıkarmak için çalışır; ozan ise meraklarından 'ben'i çıkarmak ister. Bu 'ben' kendisi değildir, yaratılacak insandır." (1976)

— Melih Cevdet Anday

Melih Cevdet Anday'ın son şiirlerini içeren bu kitapta Abidin Dino'nun özel olarak yaptığı yirmi iki resim yer almaktadır. Kitaba bir albüm niteliği de kazandırmak amacıyla bu resimler ayrı sayfalara basılmış ve arkaları boş bırakılmıştır.

ADAM

adam 209